

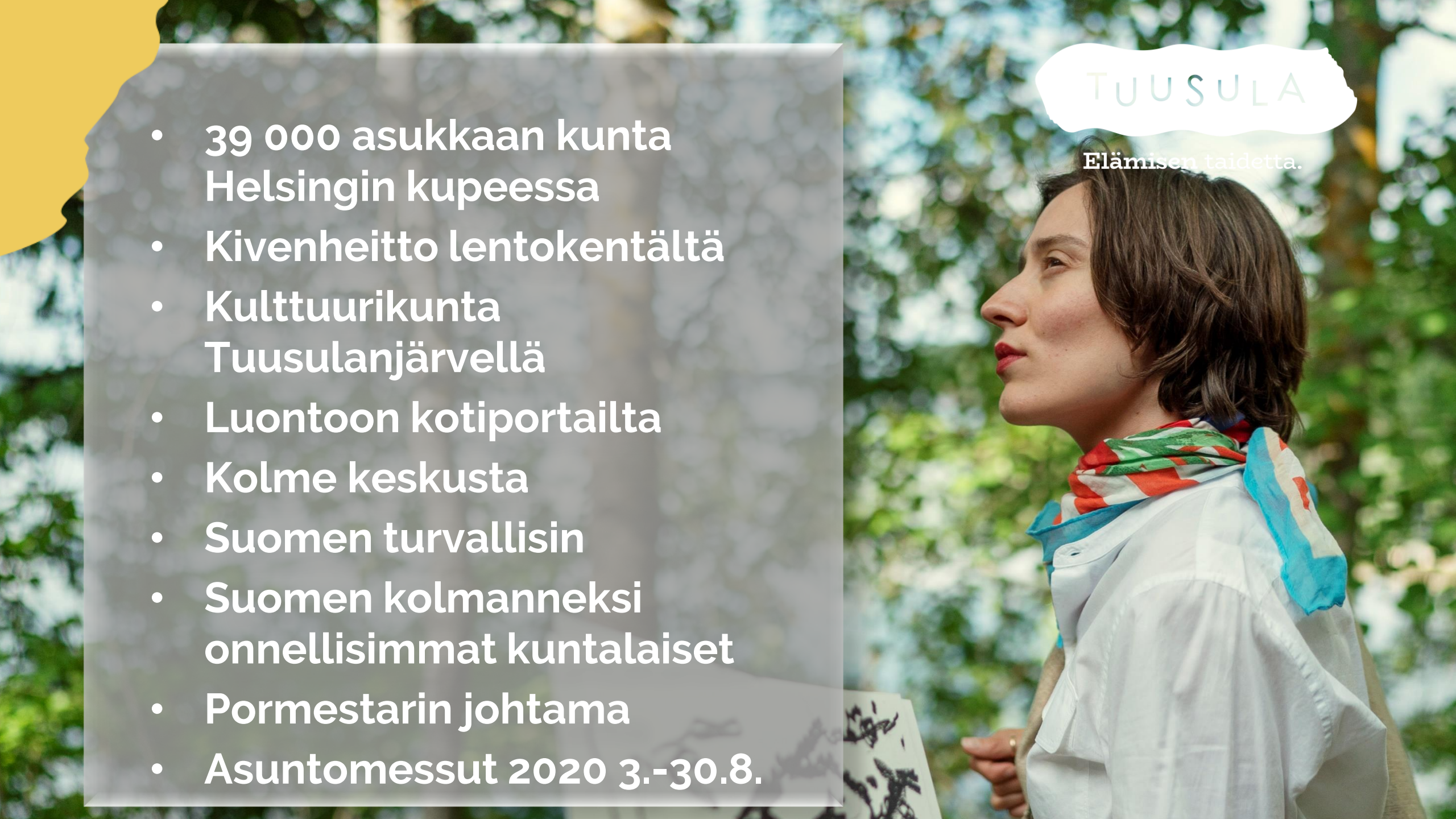
TUUSULA

Miten kestävyysjohtamista on otettu haltuun Tuusulassa?

Heidi Hagman

Kehittämispäällikkö

Tuusulan kunta

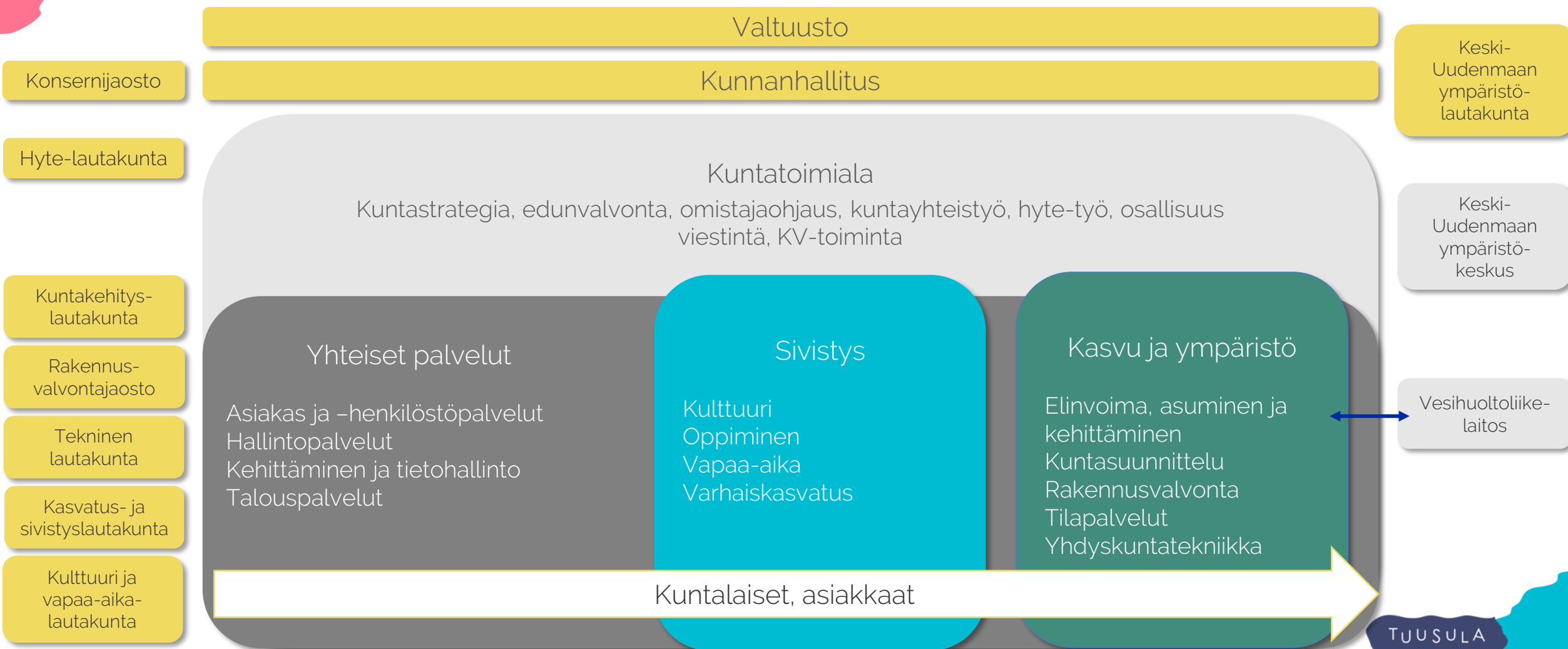

TUUSULA

Elämisen taidetta.

- 39 000 asukkaan kunta Helsingin kupeessa
- Kivenheitto lentokentältä
- Kulttuurikunta Tuusulanjärvellä
- Luontoon kotiportailta
- Kolme keskusta
- Suomen turvallisin
- Suomen kolmanneksi onnellisimmat kuntalaiset
- Pormestarin johtama
- Asuntomessut 2020 3.-30.8.

Tuusulan kuntaorganisaatio 1.1.2019

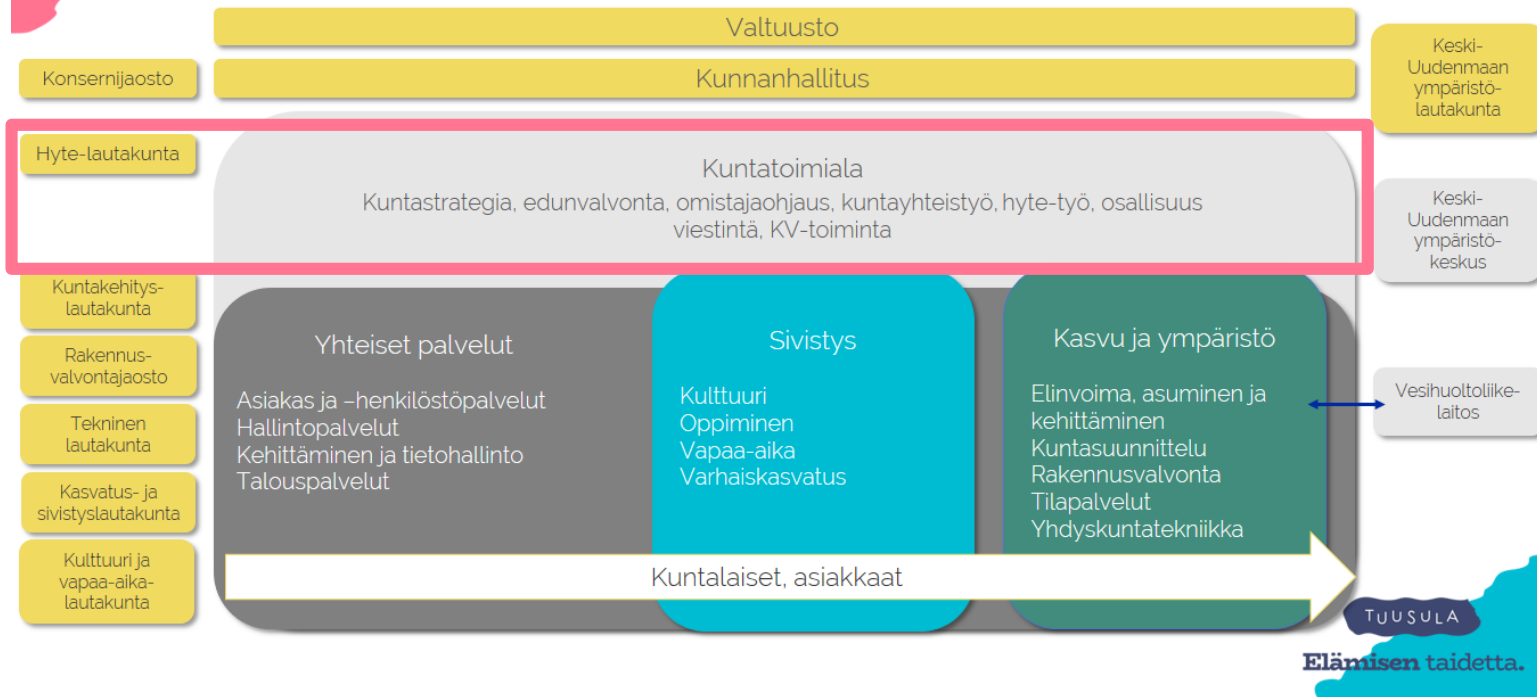

TUUSULA

Elämisen taidetta.

Tervehdys kuntatoimialalta!

Tuusulan kuntaorganisaatio 1.1.2019

Kuntatoimialan kehittämispäällikkö

- Strategia
- Osallisuus
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Kuntatasoiset kehittämishankkeet, mm.
 - Valmistautuminen asuntomessut 2020
 - Kestävä kehitys
- HYTE-lautakunnan esittelijä

TUUSULA

Elämisen taidetta.

Esityksen kulku

- Kestävän kehityksen tavoitteet (SDG) ja Kesto-hanke
- "Johtotähdet"
 - Strategia 2013-2017
 - Strategia 2017-2021
 - Kestävyyden edistäminen osana hyvinvoinnin edistämistä
 - EVAuksen käyttöönotto
- "Verkostojen voima"
 - Osallistuva budjetointi
 - Energiatehokkuus
 - Ekotukihenkilöt
 - Rykmentinpuisto, Asuntomessut 2020 ja MyTown
- "Aktiiviset yksilöt"
 - Sitoumus 2050
- Mitä seuraavaksi?

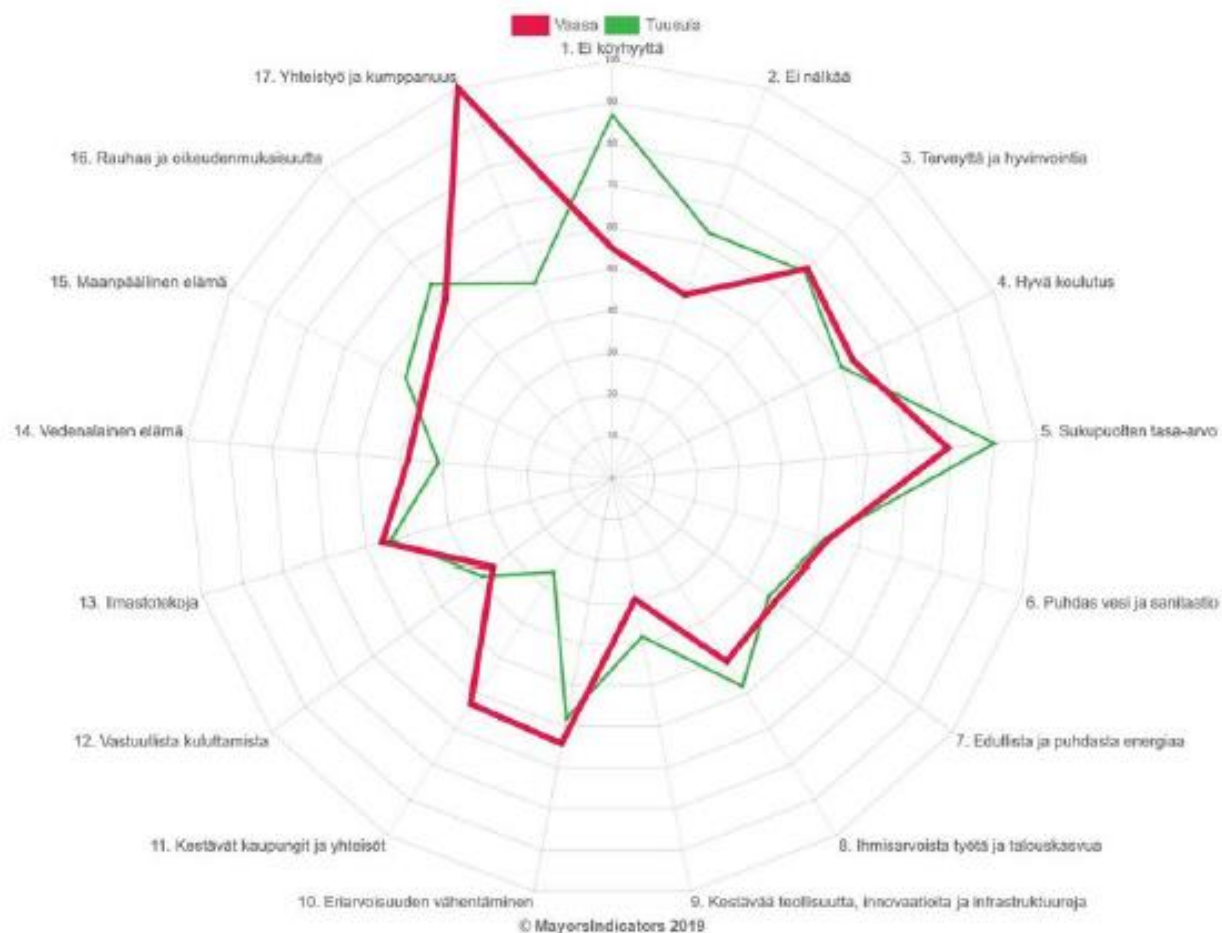
Kestävän kehityksen tavoitteet (SDG)

TUUSULA

Elämisen taidetta.

SDG:N TOTEUTUMINEN VAASA JA TUUSULA

Indikaattorivertailu Kuvaajassa on hyödynnetty kunkin SDG-tavoitteen alaisia indikaattoreita. Korkea arvo viittaa hyvään toteutumaan. Avoimeen tietoon pohjautuvia indikaattoreita on eri määrä eri tavoitteille, ja näin ollen lukuarvoja tavoitteiden välillä ei tule vertailla.

Huom.
SDG 6 osalta puuttuvia tietoja, uusia indikaattoreita tulossa.
Luonnonsuojelualueiden määrää lisätty, mikä ei näy indikaattoreissa (Tuusulan kommentti).

Lähde: mayorsindicators.com

Kesto-hanke ja kestävyyyden johtamisen kolme mallia

- Ensimmäisessä mallissa – **“Johtotähdet”** – kunta on sitoutunut kestävänsä kehityksen periaatteisiin korkealla tasolla. Kestävänsä kehityksen johtajuus on kuntajohdon suojeluksessa, ja kestäväälle kehitykselle on asetettu selkeät tavoitteet, joiden saavuttamista seurataan. Työtä saatetaan tehdä myös poikkihallinnollisten ohjelmien kautta tai ulkopuolista rahoitusta sisältävien projektisalkkujen kautta ohjaamalla.
- Toisessa mallissa – **“Verkostojen voima”** – kestävänsä kehityksen työn omistajuus on eri sektorien asiantuntijoilla ja yhteisvastuulla. Kestävänsä kehityksen periaatteita kunnioittavat asiantuntijat pitävät yhtä. Vahvan muodollisen päätösvallan sijaan kestävänsä kehitystä johdetaan usein esimerkin kautta.
- Kolmannessa mallissa – **“Aktiiviset yksilöt”** – kestävänsä kehityksen työtä ei välttämättä ole virallisesti organisoitu, vaan sitä edistetään esimerkiksi kunnanvaltuuston aloitteiden kautta tai kehittämissyhtiöiden projekteissa. Yrittäjillä ja kansalaisyhteiskunnalla voi olla tiettyjä epämuodollisia vastuita. Malli tukeutuu paikallisten ”tulisielujen” aktiivisuuteen.

Kesto-hankkeen johtamismallit käytössä Tuusulassa

TUUSULA

Elämisen taidetta.

The logo for Tuusula, featuring the word "TUUSULA" in white, uppercase, sans-serif font, centered within a light blue, irregular, cloud-like shape. The background is a dark blue gradient with abstract yellow and pink shapes on the right and left edges respectively.

TUUSULA

”Johtotähdet”

Kunta on sitoutunut kestävän kehityksen periaatteisiin korkealla tasolla.

Kestävän kehityksen johtajuus on kuntajohdon suojeluksessa, ja kestävälle kehitykselle on asetettu selkeät tavoitteet, joiden saavuttamista seurataan.

Työtä saatetaan tehdä myös poikkihallinnollisten ohjelmien kautta tai ulkopuolista rahoitusta sisältävien projektisalkkujen kautta ohjaamalla.

Tuusulan strategia 2013-2017

Tuusula

— palveleva, kestävästi kehittyvä kotikunta

Tuusula tunnetaan kestävästi kehittyvänä kulttuurikuntana metropolialueella. Vakaa kasvu varmistetaan yhdyskuntarakenteen ja palvelujen vastuullisella kehittämisellä.

- **Kestävä kehitys:** Huomioimme kaikilla päätöksenteon tasoilla kestävän kehityksen eri muodot. Kestävä kehitys on meille mahdollisuus, ei uhka.
- **Kehitysmyönteisyys:** Huolehdimme siitä, että Tuusulan kunnassa on innovatiivinen ilmapiiri. Hyväksymme sen, että kehitykseen voi sisältyä yritystä ja virheiden tekemistä. Suhtaudumme uusiin ideoihin myönteisesti. Olemme valmiita ottamaan käyttöön uusia toimintatapoja ja arvioimme toimintaamme. Pystymme tarvittaessa luopumaan jostain vanhasta.
- **Palveluhenkisyys:** Päätöksenteollamme varmistamme, että kaikilla kuntalaisilla on mahdollisuus saada tarvitsemansa peruspalvelut. Kuuntelemme kuntalaisten tarpeita ja tarjoamme palveluita tavalla, joka parhaiten vastaa kuntalaisten tarpeita.
- **Palveluhenkisyys:** Toimimme poliittisessa yhteistyössä niin, että pystymme linjaamaan palvelujen tason. Päätöksentekomme seurauksena kunnassa on toiminnalliset ja taloudelliset resurssit tuottaa hyvin toimivat kunnalliset palvelut.
- **Luotettavuus:** Päätöksenteossa huomioimme reunaehdot. Teemme realistisia ja johdonmukaisia päätöksiä. Ennen päätöksentekoa käymme avointa ja laajaa keskustelua. Päätökset teemme yli poliittisten rajojen.
- **Suunnitelmallisuus:** Uskallamme katsoa pitkällekin tulevaisuuteen. Perehdymme asioihin ennen päätöksentekoa. Päätämme asioista kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Teemme selkeitä ja johdonmukaisia päätöksiä ja sitoudumme tehtyihin päätöksiin.

Tuusulan arvot

Tuusulan strategia 2017-2021 - visio ja päämäärät

Vireä, kasvava ja hyvinvoiva Tuusula

Tuusula on vireä, yhteistyöstään tunnettu hyvinvoivien ihmisten kunta.

Tuusula kasvaa ja houkuttelee puoleensa niin asukkaita, yrityksiä kuin matkailijoita.

**”Kasvamme ja lisäämme
rakentamista *kestävästi*
kehittyen”**

Sujuva

Tuusulassa asiat sujuvat – olennaiseen keskittyen, ihmisten ja yritysten tarpeet ymmärtäen.

Hyvien palvelujen lisäksi sujuvuutta arkeen tuovat toimiva joukkoliikenne ja uudet liikkumisen muodot sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Luomme yhdessä sujuvan arjen puitteet.

Hyvinvoiva

Tuusulassa ihmiset, ympäristö, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja luovat hyvinvointia ympärilleen.

Edistämme turvallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Otamme vastuuta itsestämme ja toisistamme.

Lähellä oleva luonto lisää onnellisuutta. Huolehdimme, että Tuusulan kaunis luonto voi hyvin.

Vireä

Tuusulalaiset ovat kunnan suurin voimavara. Tuusulassa riittää tekemistä ja tapahtumia. Kulttuuri, matkailu, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet luovat vireyttä Tuusulaan.

Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.

Tuusula kansainvälistyy. Yksi avaintekijöistä menestykseen on lentokentän läheisyyden hyödyntäminen.
Kasvamme ja lisäämme rakentamista kestävästi kehittyen.

Tuusulan strategia 2017-2021

- Valtuustokauden tavoite 14

14. Edistämme kestävää kehitystä kaikessa toiminnassa. Vähennämme hiilidioksidipäästöjä ja lisäämme uusiutuvan energian osuutta energiankulutuksesta

Etenemisen seuranta (tilinpäätös 2019)

- Tuusula oli mukana Kesto-hankkeessa hankkeessa (Kestävyyden johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla), jossa tavoitteena on luoda kestävän kehityksen johtamisen malleja kuntiin. Hanke jatkuu keväälle 2020.
- Valtuusto päätti syksyllä 2018, että kunta lähtee mukaan Sitoumus 2050, joka toteuttaa kestävän kehityksen kansallisia tavoitteita. Sitoumusta ei vielä ole tehty.
- Kunnan "5T:n" malli rakennushankkeisiin: Terveellinen, Turvallinen, Toiminnallinen, Taloudellinen ja Tilatehokas on kestävän rakentamisen linjaus.
- Selvitämme Joutsenmerkin käyttöönottamista uudisrakennukselle

Kestävä kehitys ja valtuustokauden tavoitteet

4. Parannamme Tuusulan monimuotoista sisäistä ja kuntien välistä liikennettä sekä liikkumisen ekosysteemiä. Joukkoliikenteen osuus kasvaa ja kehitämme uusia liikkumisen muotoja yhteistyössä

13. Otamme toiminnassamme huomioon luon toarvot ja ympäristön. Huolehdimme, että luon voi hyvin ja se on läsnä kuntalaisten arjessa

27. Kehitämme Tuusulanjärven ja Tuusulan jokivarsien virkistyskäyttöä ja saavutettavuutta

7. Edistämme tuusulalaisten hyvinvointia, arjen sujuvuutta, elämän vireyttä ja elämänlaadun paranemista.

9. Olemme varhaiskasvatu kärkekunta.

3. Mahdollistamme sähköisen asioinnin keskeisissä kunta palveluissa ja sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy. Uudistamme tapojamme tehdä työtä digitalisaation avulla.

19. Vahvistamme Etelä-Tuusulan kasvua. Tiivistämme ja eheyttämme Hyrylän keskustaa ja Rykmentinpuistoa.

29. Uudistamme ja tehostamme kunnan palveluverkkoa kuntalaislähtöisesti päämääränä modernit, terveet ja turvalliset toimintaympäristöt sekä kohtaamisen mahdollistaminen

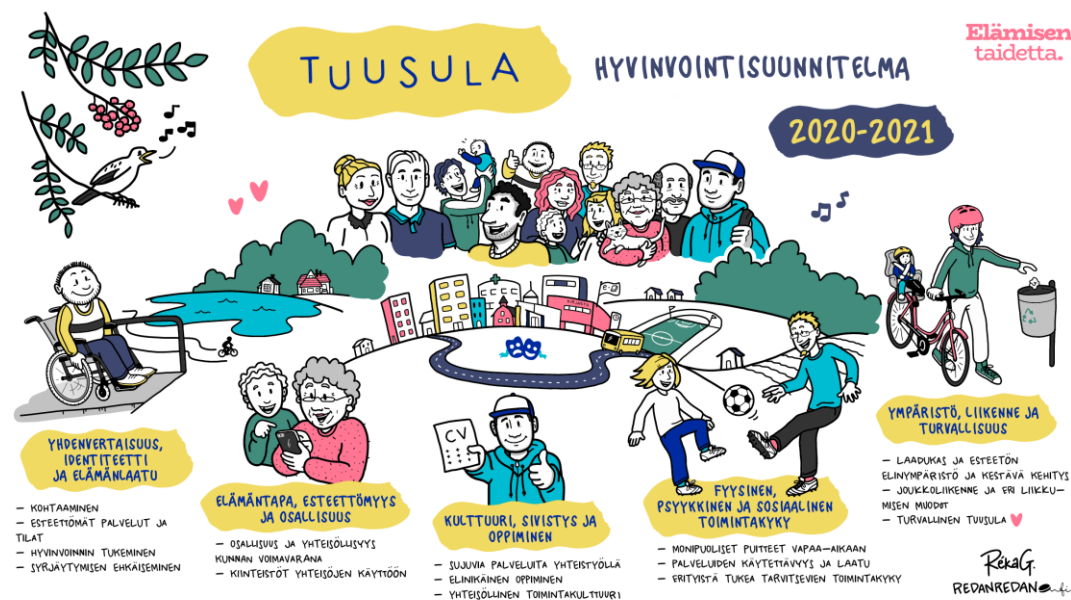
30. Olemme edelläkävijä osallisuuden edistämisessä ja yhteisöllisessä toiminnassa uudistaen samalla toimintatapojamme. Kehitämme kumppanuuksia ja verkostojohtamista.

Kestävyyden edistäminen osana hyvinvoinnin edistämistä

Hyvinvointisuunnitelman rakenne

1. Esipuhe - Hyvinvointisuunnitelma tuusulalaisen hyvinvoinnin perustana
2. Hyvinvointisuunnitelma syntyi osallistuvassa prosessissa eri tahojen yhteistyönä
3. Yhteiskunnan megatrendit ja niiden vaikutus tuusulalaisten hyvinvointiin
4. Hyvinvoinnin näkökulmat - valtuustokauden tavoitteet ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet
 - Yhdenvertaisuus, identiteetti ja elämänlaatu
 - Elämäntapa, esteettömyys ja osallisuus
 - Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky
 - Ympäristö, liikenne ja turvallisuus
 - Kulttuuri, sivistys ja oppiminen
5. Yhteenvedo
6. Seuranta ja arviointi
7. Lähteet
8. Liitteet

Hyvinvointikertomuksen indikaattorit ja kestävän kehityksen indikaattorit monin paikoin yhtenevät

Vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) -käyttöönotto Tuusulassa

Viisi näkökulmaa, joista
ennakkovaikutuksia
arvioidaan

- Kuntalainen
- Ympäristö
- Organisaatio ja henkilöstö
- Talous
- Strategia

TUUSULA

Elämisen taidetta.

The logo for TUUSULA is a bright blue, irregular, cloud-like shape with a white border. Inside this shape, the word "TUUSULA" is written in a white, uppercase, sans-serif font.

TUUSULA

”Verkostojen voima”

Kestävän kehityksen työn omistajuus on eri sektorien asiantuntijoilla ja yhteisvastuulla.

Kestävän kehityksen periaatteita kunnioittavat asiantuntijat pitävät yhtä.

Vahvan muodollisen päätösvallan sijaan kestävää kehitystä johdetaan usein esimerkin kautta.

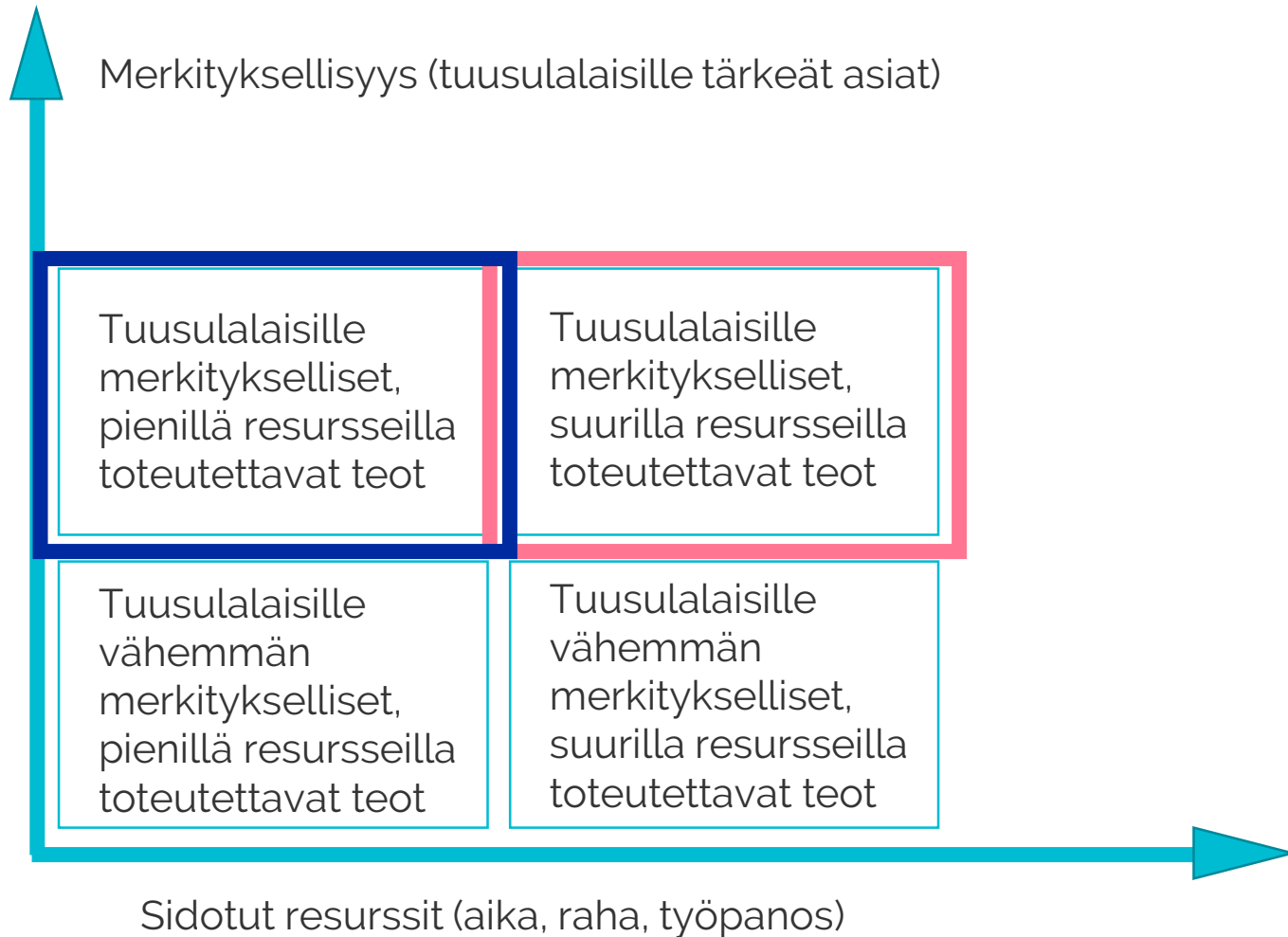
Sosiaalinen kestävyys

– Osallistuvan budjetoinnin toteutukset Tuusulassa

Vuosi	Budjetti	Ideoiden keruu	Arviointi	Kannatus	Yhteiskehitys	Äänestys	Toteutus	Ideoita	Äänestys-ehdotuksia	Toteutukseen	Äänimäärä	Äänestäjiä
2018	40 000	X	X	X	-	-	X	65	-	13	-	-
2019	100 000	X	X		X	X	X	269	95	34	5011	2% 591
2020	100 000	X	X		X	X	X	684	179	37	19556	6,1% 2030
2021	100 000	X	X		X	X	X	+ - 0	↓	↓		↑

TUUSULA

Edistetään asioita, jotka ovat merkityksellisimpiä tuusulalaisille!

Osallistuva budjetointi (suora demokratia) oiva keino priorisoida tuusulalaisille merkityksellisiä, pienillä resursseilla toteutettavia asioita

Tuusulalaisille merkitykselliset, pienillä resursseilla toteutettavat, esim.:

- Häklin kunnostus (osbu 2020)
- Harrastustoiminnan tuki

Tuusulalaisille merkitykselliset, suurilla resursseilla toteutettavat, esim.:

- Monio
- Tuusulanjärvi
- Focus

Tuusulalaisille merkityksellisten, suurilla resursseilla toteutettavien asioiden **priorisointi tehdään kuntastrategiassa ja valtuustossa**

Energiatehokkuustyö

- Tuusulan kunta on tehnyt energiatehokkuustyötä jo vuodesta 2013, jolloin kunta solmi ensimmäisen energiatehokkuussopimuksen Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa.
- Energiatehokkuustyö on myös konkreettinen osa Suomessa ja maailmanlaajuisesti tehtävää ilmastonmuutoksen vastaista työtä. Panostaminen energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan tukee Tuusulan kuntastrategian tavoitteita.
- Meneillään olevan, toisen energiatehokkuussopimuskauden **tavoitteena on saavuttaa 10,5 %:n energiansäästö** vuoden 2015 kulutuksesta vuoteen 2025 mennessä. Sopimuksen piiriin kuuluu kunnan oman toiminnan energiankulutus: palvelukiinteistöt, katu- ja tievalaistus, liikennevalot, omat ajoneuvot ja työkoneet, Tuusulan Vesi sekä Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy.
- Lisätietoa energiatehokkuussopimuksista:

<http://www.energiatehokkuussopimukset2017-2025.fi/>

TUUSULA

Elämisen taidetta.

Ekotukihenkilöverkosto

- Tuusulan kunta on ollut vuodesta 2013 asti mukana KUUMA-kuntien yhteisessä hankkeessa luomassa ekotukihenkilöverkostoa alueelle.
- Ekotuki on toimintamalli kestävän kehityksen ja ympäristöasioiden huomioimiseksi työpaikoilla.
- Hankkeessa työyhteisöön koulutetaan yksi tai useampi ekotukihenkilö, joka opastaa ja motivoi työkavereitaan ympäristön kannalta kestävämpiin toimintatapoihin oman työnsä ohella.
 - Uudet toimintatavat näkyvät työpaikoilla esimerkiksi energian säästönä, paperin kulutuksen vähenemisenä, kestävinä hankintoina ja jätteiden määrän vähenemisenä.
 - Tavoitteena on saada aikaan pysyviä muutoksia yksiköiden toimintatavoissa, jolloin säästetään sekä luontoa että rahaa.
- Ekotukihenkilöt osallistuvat säännöllisiin tapaamisiin KUUMA-kuntien muiden ekotukihenkilöiden kanssa muutaman kerran vuodessa
 - koulutuksia, tutustumisvierailuja tai kokemusten vaihtoon keskittyviä verkostoitumistapaamisia.
 - KUUMA-kuntien ekotukihenkilöverkostoa koordinoi ja tukee Keski-Uudenmaan ympäristökeskus.
- Tällä hetkellä kunnassa toimii 29 ekotukihenkilöä jakautuen 13 eri kiinteistöön.
- Ekotukitoiminnan käynnistyessä kiinteistössä on pyritty siihen, että ekotukihenkilöiksi saadaan sekä käyttäjän että kiinteistönhoidon edustaja. Tällöin energia- ja materiaalitehokkuutta voidaan käsitellä kokonaisuutena, tehden muutoksia sekä toimintatapoihin että kiinteistön tekniikkaan.

Rykmentinpuisto
on yksi Helsingin seudun
merkittävimmistä uusista
asuinalueista

480 ha

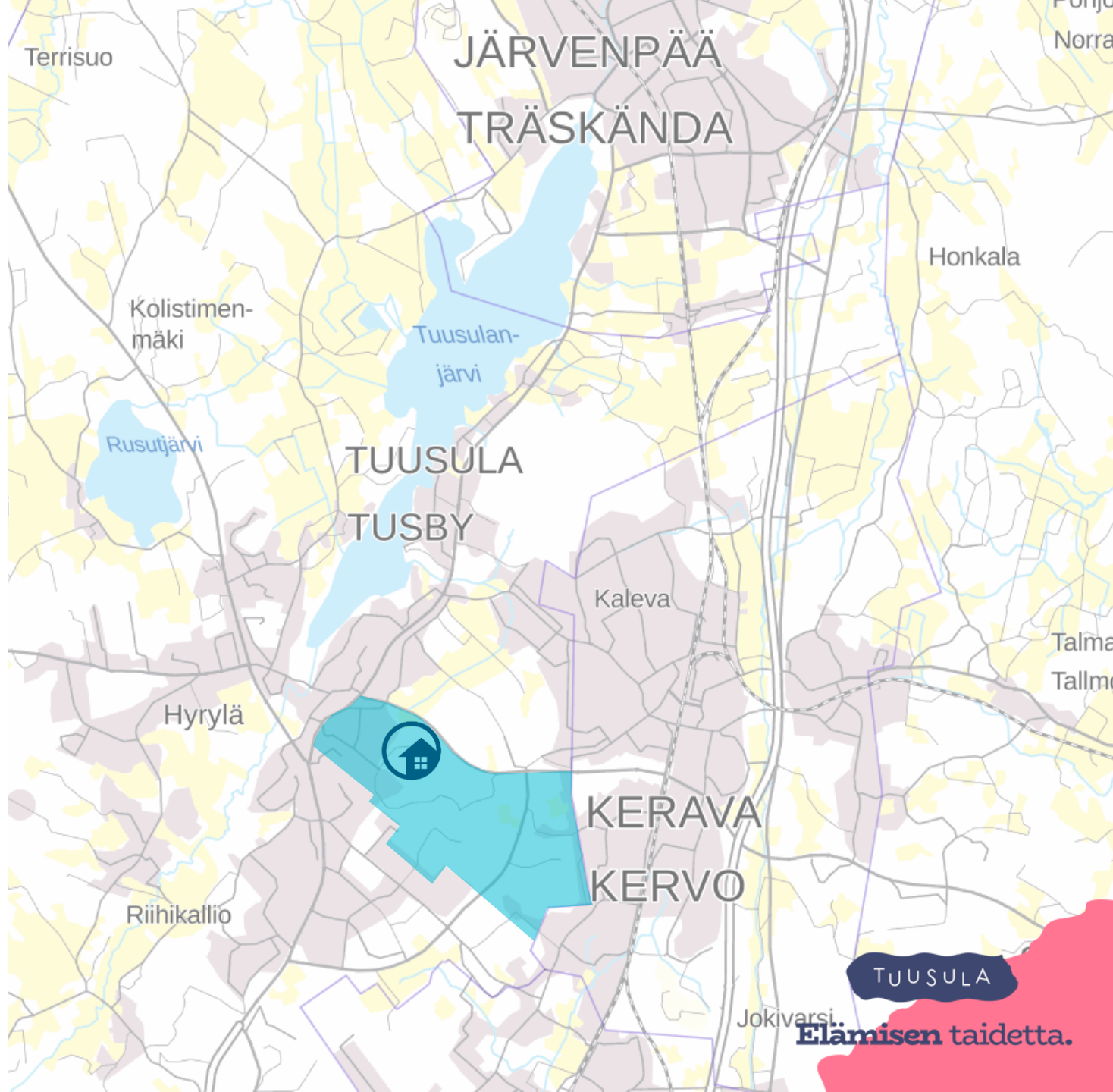
35 min
HELSINKIIN

15 000
ASUKASTA
2030

1 000
TYÖPAIKKAA
2030

tulevaisuuden
KYLÄ-
KAUPUNKI

15 min
LENTO-
KENTÄLLE

Rakennamme kestävää asuinaluetta

- Sijainti palveluiden lähellä
- Hyvät joukkoliikenneyhteydet
- Varuskunta-alueesta asuinalueeksi
- Puurakentaminen, materiaalivalinnat
- Uusiutuvan energian käyttö
- Kestävään liikkumiseen kannustaminen
- Rakentamisaikaisen jätteen keräys ja kierrätys

ASUNTOMESSUT
TUUSULASSA 2020

TUUSULA

Asumaan #hyvänsuuntaan

My Town! Maailman ensimmäinen hiilineutraali asuinalue Tuusulaan

Tuusula | HS Tuusula

Tuusulaan rakennetaan hirsitalojen asuma-alue, jonka väitetään olevan täysin hiilineutraali – Miten se on käytännössä mahdollista?

Alueen taloista tulee hirsirakenteisia. Hiilineutraalius on mahdollista saavuttaa muun muassa, kun hyödynnetään hirren varastoima hiilidioksidi.

Havainnekuva hirsikerrostalosta.

Kuva: Henri Jessen-Juhler, Liisa Heinonen

Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan rakennusten elinkaaren aikana korkeintaan sen verran kuin niitä voidaan sitoa ilmakehästä hiilinieluihin.

Helsingin Sanomat 7.8.2020:
<https://www.hs.fi/kaupunki/tuusula/art-2000006594903.html>

TUUSULA

Elämisen taidetta.

The logo for TUUSULA is a bright blue, irregular, cloud-like shape with a white border. Inside this shape, the word "TUUSULA" is written in a white, uppercase, sans-serif font.

TUUSULA

”Aktiiviset yksilöt”

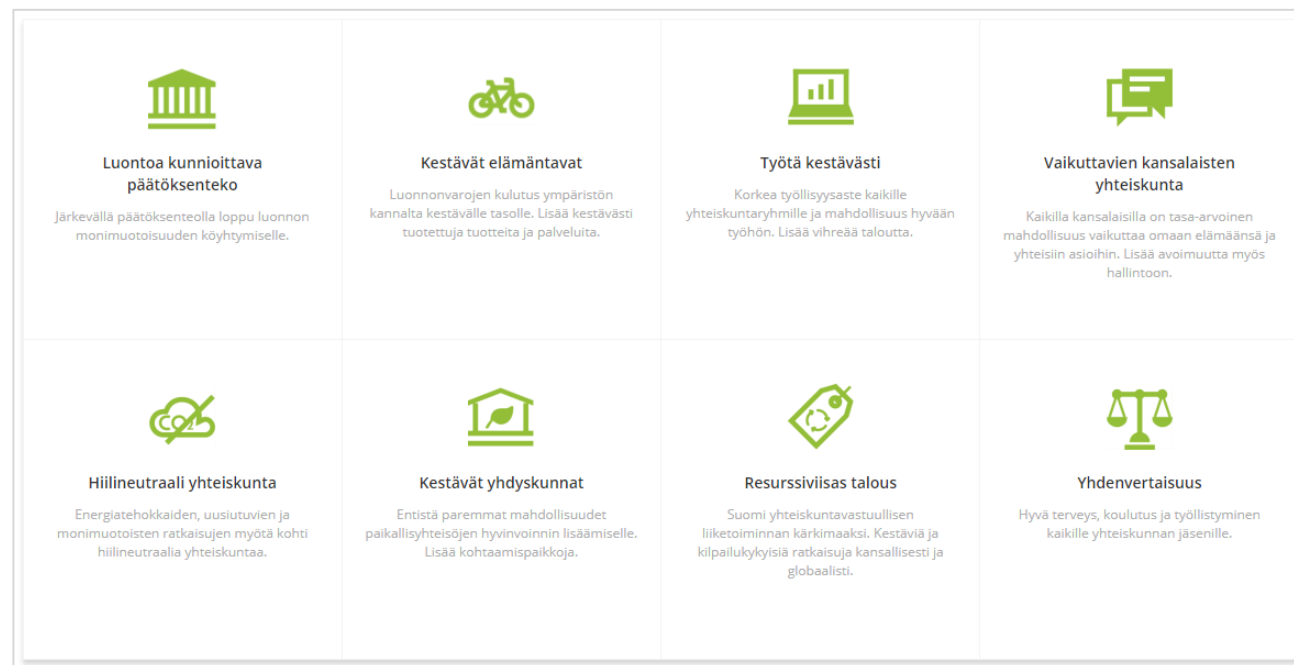
Kestävän kehityksen työtä ei välttämättä ole virallisesti organisoitu, vaan sitä edistetään esimerkiksi kunnanvaltuuston aloitteiden kautta tai kehittämissyhtiöiden projekteissa.

Yrittäjillä ja kansalaisyhteiskunnalla voi olla tiettyjä epämuodollisia vastuita.

Malli tukeutuu paikallisten ”tulisielujen” aktiivisuuteen.

Sitoumus 2050 - käynnistymässä

- Yhteiskuntasitoumuksessa eri toimijat sitoutuvat edistämään kestäväää kehitystä kaikessa työssään ja toiminnassaan konkreettisin teoin.
- Yhteiskuntasitoumukseen kuuluu kahdeksan tavoitetta, jotka ohjaavat sen vision toteutumista.
- Tavoitteet käsittävät kestäväen kehityksen ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin, terveyden ja kestäväen talouden sekä kestävien elämäntapojen edistämisen näkökulmista.
- Toimenpidesitoumuksella toteutetaan yhtä tai useampaa tavoitetta.
- Sitoumus 2050 – toimijat Tuusulassa
 - Kunta
 - Paikalliset yritykset
 - Paikalliset yhteisöt
 - Aukkaat
- Kunta haastaa muut toimijat mukaan

TUUSULA

Miten tästä eteenpäin?

YHDISTÄVÄT TEKIJÄT

VAASA JA TUUSULA

Kytkeytyminen
talousvetureihin (globaalisti
toimiva energiaklusteri &
pääkaupunkiseudun
työmarkkinat) on kaupungin
/ kunnan toimintaympäristön
kannalta merkittävä asia.

Läpäisyperiaatteiden vieminen
toimialojen työn arkeen on
haastavaa.

Lasten ja nuorten parissa tehdään
paljon kestävän kehityksen työtä.

Kestävä kehitys
on strategian
keskeinen
periaate.

Asukkaiden arjen
kestävyyden tukea on
mietitty tai jo edistetty
esim. julkisin
hankinnoin.

Yrityksillä on globaaleja
yhteyksiä, Vaasalla
proaktiivista hanketyötä ja
verkostoitumista, johon
Tuusulakin heräämässä.

Miten tästä eteenpäin Tuusulassa?

- Paljon tehdään – mutta enemmänkin voisi tehdä! Sisällöllinen laajuus ja näkyväksi tekeminen haasteena.
- Kestävä kehitys ja kestävyysjohtaminen mukaan valtuustokauden 2021-2024 strategiaan – läpäisevyys ja yhteisen näkemyksen kirkastaminen, strategiaa teoiksi vievien strategisten asiakirjojen kokonaisuus
- Kestävän kehityksen johtamiselle ja poikkihallinnolliselle koordinaatiolle osoitettava aikaa/resursseja ja rakenteita vahvistettava – olemassa olevien foorumien hyödyntäminen ja poikkihallinnollisten yhtymäkohtien löytäminen ja yhteistyön kehittäminen, pitkän aikajänteen haasteen taklaaminen
- Vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käyttöönotto syksyllä 2020 nostaa kestävyysjohtamisen näkökulmien tarkastelun säännönmukaisemmaksi osaksi valmistelua – otamme vasta ensimmäisiä askelia mallin hyödyntämisessä
- Sitoumus 2050 käytäntöön – haastamme kaikki tuusulalaiset (myös yritykset ja yhteisöt) osallistumaan
- Me teemme yhdessä uutta! – motivoiminen ja yhdessä tekeminen keskiössä!
- Verkostoista voimaa – Kesto, Kestävä kaupunki, KETS... jne.

TUUSULA

Kommenttipuheenvuoro luottamushenkilön näkökulmasta

Jussi Salonen

Apulaispormestari (sivistys)

TUUSULA

Agenda 2030 Kestävä tulevaisuus

Sivistyksen toimialue

12.6.2020

20.8.2020

https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministerio-linjasi-kestavan-kehityksen-tavoitteet-omalle-hallinnonalalle

3.1 Hallinnonalan toiminta kestäväälle pohjalle

Agenda 2030 tavoitteita, joita edistetään:

3.2 Kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat

3.3 Luova, tutkiva ja vastuullinen toiminta uudistaa yhteiskuntaa

3.4 Merkityksellisen elämän edellytykset toteutuvat yhdenvertaisesti

Kestävä tulevaisuus sivistyksen toimialueella

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Lukiokoulutus
- Vapaa sivistystyö
- Ruokapalvelut
- Nuorisotoimi
- Kirjasto, museo ja kulttuuri
- Liikunta ja vapaa-aika

Miten Agenda2030 näkyy uudessa kehittämissuunnitelmassa ja strategiassa?